Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy:n lausunto Eduskunnan sivistysvaliokunnalle
Asia: VNS 2/2025 vp – Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026-2029

Metropolia Ammattikorkeakoulu kiittää mahdollisuudesta lausua eduskunnan sivistysvaliokunnalle julkisen talouden suunnitelmaan liittyen ja esittää näkemyksensä ammattikorkeakoulujen rahoituksen ja sen kehittämistarpeiden osalta.

Ammattikorkeakoulujen perusrahoitus on laskenut kuluneen vuosikymmenen aikana ja niiden saama valtionrahoitus / tutkinto on puolittunut. Rahoitus on vuoden 2025 tasolla inflaatiokorjattuna merkittävästi alempi kuin vuonna 2014.

Esimerkiksi Metropolia Ammattikorkeakoulussa on tällä hetkellä noin 18 000 tutkinto-opiskelijaa, kun kymmenen vuotta sitten opiskelijamäärä oli noin 13 000. Koko ammattikorkeakoulukentässä opiskelijamäärät ovat vuodesta 2014 kasvaneet lähes 27% prosenttia. Rahoitus on kuitenkin kehittynyt tähän nähden käänteisesti, mikä on johtanut merkittävään reaalisen rahoituksen laskuun opiskeljaa ja suoritettuja tutkintoja kohden. Lisäksi ammattikorkeakoulujen rahoitus on ollut jatkuvasti merkittävästi alemmalla tasolla kuin yliopistojen, vaikka ammattikorkeakoulujen koulutusvastuut ja yhteiskunnalliset odotukset ovat laajentuneet.

Viime vuosien lisäaloituspaikkapäätökset ovat tuoneet koulutusjärjestelmään lisäkapasiteettia, mutta tähän ei ole liittynyt pysyvää rahoituksen vahvistamista. Tällainen tilapäinen rahoitus vaikeuttaa suunnitelmallista kehittämistyötä, henkilöstöresursointia ja investointien ennakointia.

Tilapäisyys tuo myös riskin koulutuksen laadun heikkenemisestä, jos aloituspaikat jäävät pysyviksi, mutta rahoitus ei. Toisaalta lisäaloituspaikat tarjoavat mahdollisuuden vastata nopeasti osaajatarpeisiin esimerkiksi kasvavilla sote-, teknologia- ja vihreän siirtymän aloilla. Jotta tämä potentiaali voidaan lunastaa, edellyttää se rahoituksen ennakoitavuutta ja pysyvyyttä.

Ammattikorkeakoulujen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta (TKI) on tiiviissä yhteydessä aluekehitykseen, pk-yritysten uudistumiseen ja osaamisen vahvistamiseen eri toimialoilla. TKI-toiminnan vaikuttavuus näkyy konkreettisina ratkaisuina yhteiskunnan ja elinkeinoelämän tarpeisiin, sekä opiskelijoiden oppimisena aidoissa kehittämistilanteissa.

On myönteistä, että ammattikorkeakoulujen TKI-toimintaan kohdistuvaa perusrahoitusta on nyt päätetty lisätä. Tämä on askel oikeaan suuntaan, mutta rahoitusta tulee kasvattaa edelleen, jotta voidaan saavuttaa vaikuttavuutta sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Vakaa ja riittävä TKI-perusrahoitus mahdollistaa osaamisen pitkäjänteisen kehittämisen, vahvemman yritysyhteistyön ja osallisuuden EU:n tutkimus- ja innovaatio-ohjelmissa.

Metropolia Ammattikorkeakoulu haluaa lisäksi tuoda esille eurooppalaisen korkeakoulutus- ja tutkimusalueiden kehityksen ja merkityksen.

Tällä hetkellä Euroopassa toimii 65 Eurooppalaiset yliopistot -allianssia, joissa on mukana yli 570 korkeakoulua 35 maasta. Suomesta mukana on 23 korkeakoulua – 12 yliopistoa ja 11 ammattikorkeakoulua. Näin ollen suomalaisten korkeakoulujen osuus kaikista mukana olevista korkeakouluista on noin 3,3 %, joka on väkilukuun ja korkeakoulujen määrään suhteutettuna varsin korkea osuus ja osoitus suomalaisen korkeakoulutuksen vahvasta sitoutumisesta eurooppalaiseen yhteistyöhön.

Eurooppalaiset yliopistot -allianssit vahvistavat eurooppalaista korkeakoulutuksen ja tutkimuksen yhteistä aluetta, edistävät opiskelija- ja henkilöstöliikkuvuutta sekä luovat yhteisiä oppimisympäristöjä ja tutkintomalleja. Eurooppalaiset yliopistot -alliansseilla on keskeinen rooli Euroopan kilpailukyvyn ja eurooppalaisten arvojen vaalimisessa ja vahvistamisessa sekä osaajien liikkumisen ja kiinnittymisen tukemisessa. Saadakseen Erasmus+-rahoituksen, tulee allianssien täyttää erittäin vaativat hakukriteerit.

Metropolia on mukana U!REKA Eurooppa yliopistot -allianssissa ollen myös ainoa suomalainen korkeakoulu, joka koordinoi Eurooppalaiset yliopistot -allianssia. Suomalaisten korkeakoulujen osallistuminen näihin alliansseihin on merkittävää, ja ne ovat aktiivisesti mukana kehittämässä eurooppalaista korkeakoulutusta ja tutkimusta.

Valitettavasti Suomi ei ole toistaiseksi päättänyt myöntää Eurooppalaiset yliopistot -alliansseissa mukana oleville suomalaisille korkeakouluille kansallista vastinrahoitusta, toisin kuin useat muut EU-maat. Tämä heikentää suomalaisten korkeakoulujen asemaa eurooppalaisessa yhteistyössä ja rajoittaa niiden mahdollisuuksia täysimääräiseen osallistumiseen. Kansallisen vastinrahoituksen osoittaminen olisi tärkeä toimi sekä Suomen että koko EU:n strategisten tavoitteiden tukemiseksi.

Yhteenveto

- Ammattikorkeakoulujen perusrahoitus on laskenut viime vuosikymmenen aikana, vaikka opiskelijamäärät ovat kasvaneet merkittävästi.
- Ammattikorkeakoulujen rahoitus on edelleen huomattavasti alemmalla tasolla kuin yliopistoilla, mikä heikentää koulutuksen ja TKI-toiminnan edellytyksiä.
- Tilapäiset lisäaloituspaikat voivat tukea työvoimatarpeita, mutta vaativat pysyvää rahoitusratkaisua laadun turvaamiseksi.
- Ammattikorkeakoulujen TKI-perusrahoituksen vahvistaminen on tärkeää alueellisen ja kansallisen vaikuttavuuden lisäämiseksi.
- Eurooppalaiset yliopistot -allianssit ovat Suomelle strategisesti tärkeitä – kansallinen vastinrahoitus vahvistaisi suomalaisten korkeakoulujen asemaa eurooppalaisessa yhteistyössä.

Metropolia Ammattikorkeakoulu korostaa, että julkisen talouden suunnitelmassa tulee turvata ammattikorkeakoulutuksen ja ammattikorkeakouluissa tehtävän TKI-toiminnan rahoitusvakaus. Ammattikorkeakoulut ovat kriittisiä toimijoita osaavan työvoiman kouluttamisessa, aluekehityksessä sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnassa. Pysyvä ja oikeudenmukainen rahoitus takaa sen, että koulutusvastuuta ja tutkimus- ja kehittämistoimintaa voidaan kantaa laadukkaasti ja vaikuttavasti myös tulevaisuudessa.

Helsingissä 5.5.2025

Riitta Konkola
Toimitusjohtaja-rehtori
Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy